

AMA'S: HIER OM TERUG TE GAAN

Al 26 alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's) zijn sinds de opening in november uit de experimentele campus in Vught vertrokken, met onbekende bestemming. Ook brak er in maart een hevige opstand uit. Nieuwe Revu-verslaggeefster Zvezdana Vukojevic verbeleeft een paar dagen tussen de nieuwe groep ama's.
Door Zvezdana Vukojevic
Fotografie: Peter Blok

Coach Steven troost huilende Marwan uit Irak die zichzelf van de groep afzondert: "Me no school, no activity, me sleep."
Met slechts 21 jongens en 13 meisjes staat het kolossale voormalige kazerneterrein in Vught met een capaciteit van 360 ama's grotendeels leeg.

HIER OM TERUG TE GAAN

Marwan (16) is een Koerd uit Irak en naar eigen zeggen heeft hij al een paar dagen bijna niets gegeten. In bed huilt hij veel. "He crazy," zeggen de andere jongens. Hij heeft een glazen oog en een kogelscherf zit nog steeds in zijn hoofd. Om het uur komt hij paracetamol vragen; hij heeft constant hoofdpijn. Hij doet niet mee aan de naschoolse activiteiten. "Me no school, no activity, me sleep." Een coach (zoals begeleiders genoemd worden): "Hij isoleert zichzelf van de groep. Dat huilen is gewoon emotionele chantage. Hij zal toch actiever mee moeten doen." De huiskamer op de jongensslaapzaal is sober ingericht: een driezitbank, twee zitstoelen rondom de tv en een tafel. Een kleine foto van Clarence Seedorf en een poster van Tupac met de tekst 'Me against the world' aan de muur. De tv-zender Al Jazeera staat hard aan. Ook Bobby (16) uit Sierra Leone kijkt mee. Hij is ontevreden over het zakgeld: "Vijf euro per week is te weinig. Als ik een blikje cola koop, is het bijna op. Jongens die roken kunnen net een pakje sigaretten betalen." Ook wil Bobby dolgraag een fiets hebben, maar van vijf euro per week kun je geen fiets bij elkaar sparen. Een coach komt op het rumoer af: "Bobby, je weet dat van de twaalf euro die je hoort te krijgen, wij zeven euro en 71 eurocent voor je sparen. Dat spaargeld krijg je als je teruggaat naar Sierra Leone." Bobby mokt: "Die vijf euro maakt van mij een dief." Want Bobby ziet

mensen op straat met een mobiele telefoon en een fiets. En dat wil hij ook. "Coach, we want something to enjoy in our life." "You can enjoy things on the campus." "But there is nothing here." "Bobby, what's your status?" "Refugee." "Right. A refugee doesn't need a mobile or a bike. You don't need luxury." Op 23 april bepaalde de kortgedingrechter in Den Haag dat de ama's recht hebben op het volledige bedrag van €12,71 per week en dat zij meer vrije tijd moeten krijgen. De belangrijkste eis van VluchtelingenWerk Nederland en de Vereniging Asieladvocaten en -juristen Nederland -die het kort geding tegen de Staat en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) aanspanden- wordt niet gehonoreerd. De rechter vindt de eis dat de ama's niet onderworpen mogen worden aan het regime in Vught en Deelen te algemeen gesteld. In september worden de campussen in Vught en Deelen geëvalueerd. Dan beslist het ministerie van Justitie of de campussen definitief blijven bestaan. In 2002 vroegen 2199 ama's asiel aan. Ze komen voornamelijk uit Angola (691), Sierra Leone (263), Guinee (139) en China (118). Het aantal aanvragen daalde van september tot en met december 2002 met 55 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2001. Sinds de opening van de ama-campus

november vorig jaar -een kruising tussen een streng heropvoedingskamp en een Engelse kostschool- is het aantal ama's dat Nederland binnenkomt snel gedaald. Waren er voorheen zo'n dertig tot veertig ama's per week die in Nederland asiel aanvroegen, nu zijn dit er twee à drie. Met slechts 21 jongens en 13 meisjes staat het kolossale voormalige kazerneterrein met een capaciteit van 360 ama's grotendeels leeg. Het experimentele campusmodel is geheel gericht op terugkeer naar het land van herkomst. De campusbewoners mogen aanvankelijk alleen onder begeleiding van een coach het terrein verlaten, om integratie in de Nederlandse samenleving tegen te gaan en te voorkomen dat ze in aanraking komen met criminelen of in de prostitutie belanden. Van half negen 's ochtends tot half negen 's avonds zijn ze in touw om vaardigheden op te bouwen waarmee ze terecht kunnen in het land van herkomst. Naast slapen en eten, zijn de jongeren bezig met leren, computeren, sporten, tuinieren, naaien, klussen, koken en schoonmaken. Er is een systeem met *rookies* (beginners) en *seniors* (gevorderden) waarbij goed gedrag wordt beloond. Een *senior* krijgt bijvoorbeeld een eigen slaapkamer. *Rookies* moeten verplicht donkergroene campuskleding aan, *seniors* dragen rood. De voertaal is uitsluitend Engels, want tachtig procent van de ama's zal van de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) een 'negatief' op z'n asielaanvraag krijgen en heeft dus niets aan het Nederlands, zo redeneert het COA. Met de leeftijd van 18 jaar eindigt de campusopvang met vrijwillig vertrek naar het land van herkomst (tot nu toe één). Anderen verlaten het terrein met onbekende bestemming (tot nu toe hebben 26 ama's ruimschoots voor hun 18de de campus verlaten en zijn waarschijnlijk in de illegaliteit beland).

Het meisjesgebouw ligt helemaal achter op het terrein en is verboden voor de mannen, omdat verschillende meisjes in de prostitutie hebben gezeten of juist voor dit doel naar Nederland zijn gehaald. Fotografieren is uit den boze. Vandaag is er een nieuw meisje binnengekomen. Anna (15) is mager en ze zit bijna onzichtbaar op de bank met een pop met blonde vlechtjes in haar armen alsof het een echte baby is.

De meisjeslaapzaal is verboden terrein voor mannen. Verschillende meisjes hebben in de prostitutie gezeten of zijn juist voor dit doel naar Nederland gehaald.

Vladimir uit Tsjetsjenië en Marwan (uit Irak. Vladimir: "Terug naar Grozny kan ik niet. Mijn ouders zijn dood. Daar heb ik niemand die van me houdt.")

Bousif uit Afghanistan: "Ze hebben me verteld dat het in Afrika geen probleem is zonder papieren. Als ik niet hier mag blijven, ga ik naar Afrika."

Wezenloos staart ze naar *fashion channel* op tv "Hallo!" begroet Antoinette (15) uit Rwanda het nieuwe meisje. Antoinette is een uitgelaten meisje met een veel te grote broek, een T-shirt onder haar wollen trui en muts op -hoewel het buiten ruim 20 graden is- loopt de huiskamer binnen. "Heb je die vlechtjes zelfgemaakt?" vraagt Antoinette. Anna knikt van ja. Antoinette komt net van school en gaat ijverig aan haar huiswerk. Van de inspanning steekt ze haar tong naar buiten. Maaik de Jong (een van de coaches die wel met haar naam in Nieuwe Revu wil) vindt het verschil met

moeten naar hun eigen land. Dat is logisch, maar wij proberen ook zo goed mogelijk ons werk te doen." Veel van De Jongs collega's melden zich ziek. Nadat uiteindelijk een groep van dertig ama's in maart de campus verlaat, nemen het COA, het ministerie van Justitie en de voogdij-instelling Nidos het besluit de groep te laten kiezen: óf vertrekken naar de reguliere ama-opvang óf terug naar de campus met versoepeld regime. Een van de dertig gevluchte ama's is Yves (17) uit Ivoorkust. Hij koos ervoor om in Drachten in een regulier opvangcentrum te gaan

Bobby uit Sierra Leone is ontevreden over zijn zakgeld: 'Die vijf euro maakt van mij een dief.' Want Bobby ziet mensen op straat met een mobiele telefoon en een fiets. En dat wil hij ook

de eerste groep die in november kwam erg groot: "Bij de eerste groep was het heel moeilijk om hun leeftijd in te schatten. Feit is dat er gelogen wordt over leeftijd om hier een opleiding te komen volgen. Ik heb het idee dat we nu échte ama's binnen hebben. Kinderen die veel aandacht nodig hebben en spelen. De vorigen speelden niet echt. Zij maakten ook zonder te mopperen veel schoon. Die hoefden we niet achter de broek aan te zitten zoals bij deze groep. Als je 15 bent, heb je toch geen zin in poetsen?"

De problemen beginnen in januari, wanneer de eerste lichter ama's weigert aan het dagprogramma mee te doen. Ze lopen tot drie keer toe weg om hun ongenoegen te uiten, maar ze keren weer terug. De Jong werkte toen ook al op de meisjesafdeling: "Ik werd iedere dag uitgescholden of juist doodgezwegen. Vroeg me echt af wat ik hier deed. Het was een moeilijke tijd. Zij verzetten zich tegen het feit dat ze terug

wonen. Hij is heel blij met zijn herwonnen vrijheid. "Ama-campus no good," zegt Yves. "We mochten niet naar buiten en we voelden ons net gevangenen. De coaches vertelden ons dat er buiten alleen maar slechte mensen zijn. Er werd onderling gevochten, omdat we niet allemaal dezelfde afkomst en cultuur hebben. Ook zei de nieuwe directeur tegen ons dat de coaches ons haatten. Een meisje was daarom bang dat er gif in ons eten zou zitten. En Laurence (17), onze woordvoerder uit Kameroen die in bijna alle kranten en op tv is geweest, werd door de politie opgehaald. Waar hij naartoe is gestuurd, weet ik niet." Laurence werd om verdere problemen in Vught te voorkomen overgeplaatst naar de campus in Deelen.

Een Nigeriaans meisje wil bij De Jong in het kantoor naar een landgenoot in Deelen bellen. De Jong draait het nummer en zet de telefoon op de speaker. Een medewerker

in Deelen zegt dat de bewuste jongen niet meer mag bellen of gebeld worden. "Hij is op zondag naar de kerk gegaan en kwam tegen de afspraken in om acht uur 's avonds thuis." Ook is hij betrokken geweest bij een op handen zijnde staking. Hij mag dus niet aan de telefoon komen. Daarnaast hebben de jongens in Deelen -onder wie Laurence- de VPRO-documentaire *Tegenlicht* over de opstand in de campus gezien; de coach vindt dit dubieus omdat naar de Nederlandse tv kijken een vorm van inburgeren is. De Jong vertaalt het gesprek woord voor woord in het Engels en het meisje hoort het verhaal enigszins glimlachend aan. Op de gang ligt Antoinette te spelen met een klein toltje dat gratis bij een zak chips zit.

Slechts één jongen van de eerste lichter kiest ervoor om naar de campus terug te keren. De 17-jarige John uit Eritrea is momenteel de enige met een eigen kamer; hij is *senior*. Hij was het niet eens met leider Laurence: "Ze logen tegen de pers. Ik weet van een paar jongens die niet mee wilden, maar die werden bedreigd of in elkaar geslagen en uiteindelijk zwichtten ze voor de groepsdruk. In het begin was het best zwaar met zo'n vol programma, maar het ging stukje bij beetje beter. Een gevangenis was het niet. De school is heel goed. Ik leer werken met de computer, leer wiskunde, biologie, geschiedenis en natuurkunde. Ik ben wel even in een asielzoekerscentrum in Middelburg geweest, omdat ik samen met twee jongens anders helemaal alleen in de campus overbleef. Maar ik vond het niets. In Middelburg kreeg ik alleen Nederlandse les en voor de rest had ik de hele dag niets te doen. Behalve voor mezelf koken en de was doen. Hier word je beziggehouden en

Zij krijgt een jaar lang gratis SMS-bundels.

Een jaar lang gratis SMS'en? Dat kan als je nu bij een 2-jarig abonnement ook een SMS-bundel afsluit. Je krijgt dan het tweede jaar van je abonnement je SMS-bundels cadeau. Je kunt ook kiezen voor een 1-jarig abonnement. In dat geval is de SMS-bundel de laatste 3 maanden van je abonnement gratis.

Bij een 2-jarig abonnement hoef je bovendien geen activatiekosten te betalen. Verder berekent T-Mobile je geen kosten als je je nummer wilt meenemen. Wil je meer weten over de vele mogelijkheden en voordelen van T-Mobile? Ga dan naar de T-Mobile dealer, kijk op www.t-mobile.nl of bel 0800-7123.

Get more. **T** Mobile

HIER OM TERUG TE GAAN

je leert ervan. Er werd in Middelburg veel gestolen, mensen gebruikten drugs en vochten. Ik voelde me daar niet veilig. Hier wel."

Na de laatste opstand in maart worden twee regels veranderd. Allereerst wordt het gesloten karakter van de campus omgezet naar besloten. Het immense hek is daarmee niet verdwenen, maar een kleine draaideur aan de zijkant is nu dag en nacht open. Desondanks mogen ama's zonder schriftelijke toestemming van de coaches het terrein niet verlaten. Ten tweede is de campuskleding niet meer verplicht. Maar het eenmalige kleedgeld van €36,20 -het standaardbedrag voor asielzoekers- blijkt in de praktijk ontoereikend. Veel ama's kiezen dus noodgedwongen voor de campuskleding ter waarde van €160,- met slippers, ondergoed, sokken, T-shirts, polo's, truien, spijkerbroeken en een jas.

De jongeren zelf vinden vooral het feit dat ze overal herkenbaar zijn als ama's verschrikkelijk. Charlie (16) uit Sierra Leone: "Ik liep eens bij station Den Bosch en toen riep een man me: 'Ben jij van de ama-campus?' Toen ik ja zei, gaf hij me

JOHN uit Eritrea is vrijwillig terug in Vught: 'Een gevangenis is het niet. Ik leer werken met de computer, leer wiskunde, geschiedenis... In andere centra heb je de hele dag niets te doen'

twee euro. Ik voelde me zo vernederd; ik ben geen bedelaar." Ook willen de jongens graag Nederlandse les. Charlie: "We wonen toch in Nederland en niet in Amerika? Wat hebben we aan Engels? Een jongen was eens verdwaald en vroeg -in het Engels- aan mensen de weg. Maar ze negeerden hem. Hij werd thuisgebracht door politie."

Ineens loopt een opvallend blonde krullenbol door de huiskamer met een rood sjaaltje om zijn nek geknoopt. Vladimir (15) komt uit Grozny, Tsjetsjenië. En het contrast met de macho Afrikaanse jongens is groot. Want Vladimir is homoseksueel en heeft er geen enkel probleem mee om erover te praten: "Dit sjaaltje heb ik van mijn Turkse vriend gehad. We hebben elkaar ontmoet in het aanmeldcentrum. Hij komt volgende week op bezoek. Ik mis hem heel erg." Vladimir zou graag eens een dansvoorstelling zien. Maar gelukkig zijn hier computers en leert hij Engels. "De coaches

zijn aardig. Terug naar Grozny kan ik niet. Mijn vader is dood, mijn moeder is dood. Daar heb ik niemand die van me houdt." De jongen die door de politie werd thuisgebracht omdat hij verdwaald was, vertrouwt de Revu-fotograaf in het Frans toe: "Ik wil rust. Het is hier erg zwaar. Ik wil zelfmoord plegen."

Inmiddels staat de video met *The Lord of the Rings* aan en in de andere hoek van de huiskamer draait Bobby een bandje met Afrikaanse trommelmuziek. Bobby en Charlie zingen en trommelen zachtjes mee. Bobby wrijft veelvuldig met zijn vuisten in zijn ogen. Plagend zegt een andere jongen: "Denk je aan je moeder?" Bobby trekt zijn muts over zijn ogen. Ook Charlie vecht tegen zijn tranen en trekt zijn muts naar beneden. Coach Job Meijer heeft zo een 'vertrekgesprek' met John, die over drie

maanden 18 wordt. Het 'vertrekgesprek' is nodig om de ama's ervan te doordringen dat terugkeer onvermijdelijk is en om ze te waarschuwen voor een leven als illegaal. Meijer: "Ik wil dat je de ernst van de situatie inziet. Je hebt twee keuzes. Eén: meewerken aan je terugkeer. Je kunt hulp krijgen bij het regelen van de benodigde papieren en dan wordt de terugreis betaald. Ook wordt in Eritrea opvang geregeld. Je hoeft niet terug naar jouw stad, want ik weet niet hoe gevaarlijk het daar voor jou is. Je kunt ergens anders een nieuw bestaan opbouwen." John hoort dit alles zwiingend en met gebogen hoofd aan. "Of optie twee. Als je dit alles niet wilt: voordat je het weet ben je 18 en dan heb je nog maar 28 dagen hier op de campus. Dan word je letterlijk buiten het hek gezet." John: "Waarom moet ik terug naar Eritrea?" Meijer: "De regering heeft besloten dat jouw vluchtverhaal niet goed genoeg is om in Nederland te blijven. Je krijgt een vliegticket en er zal een veilig

De enige jongen die na de opstand is teruggekeerd naar de campus, is John uit Eritrea: "Het is hier geen gevangenis."

onderkomen voor je worden gezocht in Eritrea..." "Ik ga dan wel de straat op," onderbreekt John hem. Meijer legt hem uit hoe moeilijk het is om als illegaal in Nederland te leven. "Misschien vind je een baantje, misschien ook niet. Als je werk vindt, kan je baas je betalen wat hij wil. Want jij bent toch illegaal. Als dat je niet bevalt, ontslaat hij je. Als je honger hebt, is het criminele pad niet ver weg. Het is beter om terug te gaan." John verlaat met tranen in zijn ogen het kantoor.

Bousif (17) komt uit Afghanistan en heeft zijn heil al in Iran, Pakistan, Tadzjikistan, Turkije, Italië en Griekenland gezocht. Zodra hij uit Nederland weg moet, gaat hij naar Afrika: "Ik kan niet terug naar Afghanistan, dan ben ik dood. De jongens hebben me verteld dat het in Afrika geen probleem is als je geen papieren hebt. Dan ga ik dus naar Afrika. Werk is geen probleem; ik kan lassen, ben loodgieter en elektricien." Christopher (17) uit Liberia: "Ze laten ons hier snuffelen aan vrijheid. Geven ons onderdak, eten en scholing om -als we 18 zijn- te zeggen dat we terug moeten. Ik had liever dat ze me meteen op Schiphol zeiden dat ik niet welkom ben. *Ama-campus no good*. Ons verblijf op de campus helpt ons toch niet." Bobby voegt eraan toe: "Wij zijn vluchtelingen en hebben geen recht op een fiets of mobiel. En John moet terug naar Afrika."

Overigens blijkt vlak voor publicatie dat John over drie maanden geen 18 wordt maar 17. John had zich vergist in het terugrekenen, een fout die later door de coaches is ontdekt. John moet dus over één jaar en drie maanden pas terug ●

DE NAMEN VAN DE AMA'S ZIJN OM REDENEN VAN PRIVACY GEFINGEERD.